

Форма № Н - 3.04

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан гуманітарно-педагогічного факультету
д. філолог. н., професор
_____ В.Д. Шинкарук

«30» 06. 2015 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засідання кафедри педагогіки

Протокол № 12 від «21» 06. 2015 р.

Завідувач кафедри

_____ Р.В. Сопівник

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ТА РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЗАРУБІЖНИХ
КРАЇНАХ**

напрямок підготовки _____

спеціальність 8.18010021 «Педагогіка вищої школи»

спеціалізація _____

факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник к. п. н., доцент Васюк О.В.

Київ 2015

1. Опис навчальної дисципліни «Історія педагогіки та розвиток вищої освіти у зарубіжних країнах»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	магістр	
Напрямок підготовки		
Спеціальність	8. 18010021 «Педагогіка вищої школи»	
Спеціалізація		
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	135	
Кількість кредитів ECTS	4,5	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) <small>(якщо є в робочому навчальному плані)</small>	-	
Форма контролю	Диференційований залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	1
Семестр	1-2	1-2
Лекційні заняття	22 год.	12 год.
Практичні, семінарські заняття	23 год.	10 год.
Лабораторні заняття	- год.	- год.
Самостійна робота	90 год.	103 год.
Індивідуальні завдання	- год.	- год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання:	2 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – розкрити зв'язок між педагогічними ідеями теоретиків і практиків, спадкоємництво і новаторство в розробці і реалізації педагогічних ідей. Головна увага під час вивчення історії має приділятися проблемам, ідеям і внеску того чи іншого видатного педагога в теорію і практику навчання і виховання. При аналізі педагогічної проблеми у полі зору студента повинні бути соціально-історичні умови, які позначалися на світогляді й педагогічних поглядах того чи іншого вченого-педагога, зумовили його внесок у розробку теорії педагогічної науки. Формування у студентів теоретичних знань з основних парадигм, напрямків розвитку вищої освіти у світі, вмінь застосовувати набуті знання у майбутній педагогічній діяльності, творчо підходити до вирішення будь-якої освітньої проблеми. Важлива увага у курсі приділяється вивченню розгляду систем вищої освіти провідних країн світу.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- забезпечити майбутніх викладачів знаннями з педагогічної спадщини

минулого, виходячи з принципу зв'язку історії та сучасності, на ґрунті зв'язку загальноісторичного процесу з історією педагогічної думки різних епох як складової частини цивілізації, культури і освіти поколінь;

- визначити роль корифеїв педагогіки минулого як засновників тих чи інших педагогічних течій або систем освіти і виховання;
- забезпечення педагогів знаннями про великий і цікавий досвід оновлення теорії і практики вищої освіти в різних країнах;
- визначення місця тих чи інших аспектів розвитку вищої освіти в системі педагогічного знання та практики;
- розвиток педагогічного мислення з використанням досвіду педагогіки.

Внаслідок вивчення дисципліни "Історія педагогіки" студенти набувають знань з:

- розвитку школи і педагогічної думки в Україні;
- історико-педагогічної спадщини, внеску видатних вчених-педагогів у теорію і практику навчання і виховання;
- основних праць корифеїв педагогіки минулого;
- основних тенденцій розвитку педагогічної думки на сучасному етапі розбудови школи;
- досвід оновлення теорії і практики вищої освіти в різних країнах;
- основні тенденції розвитку теорії і практики вищої освіти на сучасному етапі.

умінь:

- усвідомлено працювати з першоджерелом;
- уміння аналізувати педагогічні проблеми, дотримуючись принципу історизму, зв'язку теорії з практикою;
- встановлювати і пояснювати взаємозв'язок педагогічних явищ і фактів, усвідомлюючи сучасну педагогічну дійсність;
- творчо використовувати цінні педагогічні ідеї минулого, в тому числі відомих українських просвітителів, у практиці навчально-виховної роботи технікумів, коледжів, ВНЗ;
- аналізувати педагогічні проблеми вищої школи, порівнюючи їх вирішення педагогами різних країн.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання;

Змістовий модуль I. Становлення виховання та освіти в Україні з найдавніших часів до XIX ст.

Тема лекційного заняття 1. Соціально-економічні і політичні фактори розвитку освіти

Предмет і завдання історії педагогіки. Зародження виховання. Українська народна педагогіка. Особливості становлення виховання у східних слов'ян. Зародження писемності, розвиток шкільної освіти та педагогічної думки за часів Київської Русі. Українське шкільництво у XIV-XV ст.

Тема лекційного заняття 2. Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження

Виникнення і розвиток шкіл в Україні. Братські школи, їх роль у формуванні національної свідомості, науки та культури. Заснування перших українських академій. Острозька та Києво-Могилянська академії. Організація і методика навчально – виховного процесу в Києво-Могилянській академії. Розвиток українського шкільництва на терені Запорізької Січі. Українська педагогічна думка епохи Відродження.

Тема лекційного заняття 3. Втрата державності та занепад системи народної освіти в Україні (XVIII-XIX ст.)

Середня і вища освіта в Україні в XVIII – початку XIX ст. Освіта і педагогічна думка в Україні першої половини XIX ст. Просвітницька діяльність і педагогічні ідеї видатних українських (російських) вчених, письменників і громадських діячів.

Тема лекційного заняття 4. К.Д.Ушинський – основоположник наукової педагогіки і реформи школи

Біографія К.Д.Ушинського. Людина як предмет виховання з погляду К.Д.Ушинського. Ідея народності виховання в творчості К.Д.Ушинського. Проблеми морального виховання в педагогічній спадщині К.Д.Ушинського. К.Д.Ушинський про роль учителя у вихованні учнів.

Змістовий модуль II. Розвиток освіти та педагогічна думка у кінці XIX початку XX ст.

Тема лекційного заняття 1. Школа і педагогіка України кінця XIX – початку XX ст.

Стан початкової і середньої школи та вищої освіти в Україні кінця XIX – початку XX ст. Освіта в Українській державі (1917-1919 рр.). Ідеї національної освіти й виховання в Україні кінця XIX - початку XX ст.

Тема лекційного заняття 2. Школа і педагогіка України у Радянський період (1920-80 рр.)

Характерні риси радянської тоталітарної школи і системи виховання. Національна освіта в 1920-ті роки. Уніфікація загальної освіти в 1930-ті роки. Особливості становлення освіти у післявоєнний час (кінець 1940-50-ті роки). Розвиток освіти й педагогіки у 1960-ті роки. Школа і педагогіка України у період застою (1970-80-ті роки). Педагогічна діяльність і погляди П.Блонського, С.Шацького, Г.Ващенко та їх вплив на розвиток української педагогіки. Педагогічна система А.С.Макаренка. Педагогічна діяльність і літературно-педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського.

Тема лекційного заняття 3. Сучасні тенденції розвитку освіти незалежної України та їх порівняння з зарубіжними

Основні напрями розвитку педагогічної думки за кордоном. Шкільні системи зарубіжжя. Демократизація суспільного життя в середині 1980-х рр. та початок відродження національної школи. Закон України “Про освіту”. Державна національна програма “Освіта” (“Україна XXI ст.”).

Змістовий модуль III. Реформування вищої освіти на сучасному етапі

Тема лекційного заняття 1. Соціально-економічні і політичні фактори розвитку освіти

Сутність глобалізації та її вплив на розвиток освіти. Світовий освітній простір. Розв’язання проблем економічної ефективності освіти. Сучасний характер соціального попиту на освіту. Провідні стратегії розвитку освіти у різних регіонах світу.

Тема лекційного заняття 2. Реформування освіти: стратегічні аспекти

Основні напрямки розвитку та тенденції реформування освіти у світі. Сучасне розуміння понять неграмотність і грамотність. Орієнтація на неперервну освіту. Основні напрями розвитку професійної освіти. Провідні напрями та стратегії педагогічної освіти. Роль і місце приватних навчальних закладів у системі неперервної освіти. Освіта дорослих

Тема лекційного заняття 2. Найхарактерніші тенденції розвитку закордонної вищої освіти (системні процеси)

Розширення масштабів вищої освіти та кількісне зростання контингенту студентів. Подовження обов'язкової освіти. Урізноманітнення закладів вищої освіти. Розширення завдань вищих начальних закладів. Створення і розвиток нових університетів та інших ВНЗ. Зміни у вимогах та умовах праці викладачів ВНЗ. Нові тенденції в управлінні вищою освітою та її фінансуванні. Інтернаціоналізація (інтеграція) освіти. Проблема

порівняння навчання і взаємовизнання дипломів. Гуманізація і гуманітаризація вищої освіти

Змістовий модуль IV. Головні системи вищої освіти

Тема лекційного заняття 1. Формування та розвиток вищої освіти у провідних розвинутих країнах світу та в Україні

Вища освіта Сполучених Штатів Америки. Вища освіта Об'єднаного Королівства (UK). Вища освіта Італії. Вища освіта сучасної Іспанії. Вища освіта сучасної Франції. Вища освіта сучасної Японії. Вища освіта сучасної Німеччини. Вища освіта сучасної Польщі. Вища освіта сучасної Росії. Вища освіта сучасної України

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	тижні	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
			л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль 1									
Змістовий модуль I. Становлення виховання та освіти в Україні з найдавніших часів до XIX ст.									
Тема 1. Становлення виховання та освіти в Україні з найдавніших часів до ХУ ст. н. е.	1	11	2	2	7	10	1	-	9
Тема 2. Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження	3	13	3	3	9	13	2	1	10
Тема 3. Втрата державності та занепад системи народної освіти в Україні (ХУІІІ-ХІХ ст.)	5	11	2	2	7	11	1	1	9
Тема 4. К.Д. Ушинський – основоположник наукової педагогіки і реформи школи	7	11	2	2	7	11	1	1	9
Разом за змістовим модулем 1		45	9	9	30	45	5	3	37
Модуль 2									
Змістовий модуль II. Розвиток освіти та педагогічна думка у кінці XIX початку XX ст.									
Тема 1. Школа і педагогіка України кінця XIX – початку XX ст.	9	15	2	2	11	15	1	1	13
Тема 2. Школа і педагогіка України у Радянський період (1920-80 рр.)	11	15	2	2	11	15	1	1	13
Тема 3. Сучасні тенденції розвитку освіти незалежної України та їх порівняння з зарубіжними	13	15	2	2	11	15	1	1	13

Разом за змістовим модулем 2.		45	6	6	33	45	3	3	39
Модуль 3									
Змістовий модуль 3. Реформування вищої освіти на сучасному етапі									
Тема 1. Соціально-економічні і політичні фактори розвитку освіти.	1	10	2	2	6	10	1	-	9
Тема 2. Реформування освіти: стратегічні аспекти	4	10	2	2	6	10	1	-	9
Тема 3. Найхарактерніші тенденції розвитку закордонної вищої освіти (системні процеси)	8	10	2	2	6	10	2	2	6
Разом за змістовим модулем 3		30	6	6	18	30	4	2	24
Модуль 4									
Змістовий модуль 4. Головні системи вищої освіти									
Тема 1. Формування та розвиток вищої освіти у провідних розвинутих країнах світу та в Україні	12	15	1	2	12	15	2	2	11
Разом за змістовим модулем 4.		15	1	2	12	15	2	2	11

4. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виховання і навчання в Україні з найдавніших часів до ХУ ст. н. е.	2
2	Навчальні заклади та педагогічна думка в епоху Відродження в Україні (ХУІ-ХУІІІ ст.ст.)	3
3	Освітні процеси кінця ХVІІІ – першої половини ХІХ ст. Розвиток демократичних педагогічних ідей українськими просвітителями першої половини ХІХ ст.	2
4	Педагогічна теорія К.Д.Ушинського і її втілення в практику виховання і освіти	2
5	Питання освіти та виховання у творчій спадщині громадсько-політичних діячів України ХІХ - початку ХХ ст. Освіта, шкільництво і педагогічна думка в Україні в 1917-1919 рр. ХХ ст.	2
6	Розвиток освіти і педагогічної думки в Україні в роки Радянської влади. Педагогічна діяльність і провідні педагогічні ідеї А.С.Макаренка та В.О.Сухомлинського.	2
7	Відродження національної системи виховання, школи і педагогіки в період становлення незалежної України	2

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціально-економічні та політичні фактори розвитку освіти в світі на початку XXI ст.	2
2	Реформи освіти в сучасному світі	2
3	Розвиток вищої освіти за кордоном	2
4	Розвиток вищої освіти у провідних розвинутих країнах світу	2

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим навчальним планом	

7. Контрольні питання, компелкти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОКР "Бакалавр" напря підготовки/ спеціальність педагогіка вищої школи	Кафедра педагогіки 2014-2015 навч. рік	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни Розвиток вищої освіти у зарубіжних країнах (залік)	Затверджую Зав. кафедри (підпис) Сопівник Р.В. 2015 р.
Екзаменаційні запитання			
1. Розкрийте основні напрями розвитку вищої освіти у світі			
2. Охарактеризуйте системи вищої освіти Польщі			
Тестові завдання різних типів			

1. Які з перерахованих аспектів відносяться до глобалізації в освіті:

1	інституціональний;
2	концептуальний;
3	постмодернізаторський;
4	процесуальний;
5	модернізаторський.

2. До головних інституцій, що працюють над розв'язанням проблем в освіті, належать: ...

3. На порозі ХХІ ст. поняття ... означає вміння читати, писати, рахувати. Здатність розуміти та використовувати різні типи інформації у побутовому, професійному та громадянському житті.

4. У сучасній Україні принцип неперервності є одним з провідних шляхів реалізації ... (назвати документ).

5. Тривалість середньої освіти у Франції вже досягла років, а очікувана середня тривалість безкоштовної освіти дітей складатиме за різними передбаченнями від ... до років.

6. Співвіднесіть системи вищої освіти до їх визначень.

Системи вищої освіти:	Визначення:
1. Бінарна;	А. Система вищої освіти, до складу якої входять лише університети (або частка інших вузів становить лічені проценти);
2. Унітарна;	Б. Заклади, склад яких складають спеціалізовані середні і вищі навчальні заклади;
3. Інтегровані університети.	В. Системи вищої освіти, де поряд з університетським сектором (найчастіше він домінує за кількістю студентів) існують досить численні спеціалізовані заклади, які приймають чималу частину молоді.

7. Структура освіти в Україні включає:

1	дошкільну освіту, загальну середню освіту, професійно-технічну освіту, вищу освіту;
2	дошкільну освіту, загальну середню освіту, професійно-технічну освіту, вищу освіту, післядипломну освіту, аспірантуру, докторантуру, самоосвіту;
3	післядипломну освіту, аспірантуру, докторантуру, самоосвіту;
4	освіту дорослих, післядипломну освіту.

7. За структурою, рівнем і змістом навчання вищі навчальні заклади поділяються на:

Країна:		Типи навчальних закладів:	
1	США;	А	Університети, технічні університети, загальноосвітні вищі школи-університети, вищі професійні училища, вищі технічні училища, педагогічні вищі училища, вищі училища богослов'я, вищі училища мистецтв і музики;
2	Великобританія;	Б	Заклади післясередньої освіти різного виду і напівпрофесійні школи з програмами тривалістю від 1 до 3 років та присудженням посвідчень низьких рівнів; місцеві й молодші коледжі з дворічними програмами; коледжі вільних мистецтв; загальноосвітні коледжі з присудженням диплома як бакалавра, так і магістра; нечисленна група, що включає незалежні професійні школи з бакалаврським (часто й магістерським) рівнем дипломів у царинах технології, мистецтв тощо; університети з правом підготовки докторів й усіма циклами навчання;
3	Франції;	В	Університети, педагогічні коледжі, 30 політехнічних інститутів;
4	Німеччині;	Г	Університети, „великі школи”, університетський технологічний інститут, секція вищих техніків, спеціалізована (вища) профшкола;
5	Японії;	Д	Університети, політехнічні і вищі технічні університети, медичні, економічні та сільськогосподарські академії; інститути, педінститути, вищі академії мистецтв, академії фізичного виховання, морські школи, теологічні академії, вчительські колегії, неурядові і приватні заклади, експериментальні технічні коледжі;
6	Польща.	Е	Університети та інститути.

8. Співвіднесіть сукупність викладачів, що є наявною у вищих навчальних закладах, до країни.

Країна:	Сукупність викладачів:
1.США;	А. Повні чи асоційовані професори, дослідники, професори за короткочасними контрактами, викладачі мов;
2.Великобританія;	Б. Професори, виконуючі обов'язки професорів, викладачі-заступники, викладачі-асистенти;
3.Італія;	В. Професори (еквівалент наших професорів і доцентів), лектори і асистенти;
4.Іспанія;	Г. Професорів, старших лекторів і лекторів;
5.Франція;	Д. Професори, асоційовані професори, професори-асистенти, інструктори, лектори;
6. Японія.	Е. Професорів, асоційованих професорів, асистентів професора і наукових співробітників.

10. Вищі Нормальні школи мають добру славу як кращі заклади підготовки:

1	адміністраторів широкого профілю;
2	інженерів;
3	викладачів ліцеїв і післясередніх закладів освіти;
4	юристів;
5	працівників соціальних служб.

_____ (Васюк О.В.)

8. Методи навчання

Словесні (розповідь, пояснення, лекційний метод), практичні (вправа, практична робота), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

9. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів перевіряються з використанням поточного і підсумкового контролю.

Для контролю засвоєння навчального матеріалу у рамках аудиторної роботи проводиться усне опитування, перевіряється виконання домашнього завдання студентами, проводяться поточне тестування.

У кінці кожного модуля проводяться модульні контрольні роботи.

У кінці 1 і 2 семестру студенти пишуть підсумкову контрольну роботу (залік).

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно з положенням "Про екзамени та заліки у НУБіП України" від 20.02.1015 р. протокол №6 з табл. 1.

Оцінка національна	Оцінка ЄКТС	Визначення оцінки ЄКТС	Рейтинг студент, бали
Відмінно	F	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота	01-34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни R дис (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи R НР (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс, база тестових завдань.

12. Рекомендована література

Базова

1. Васюк О.В. Методичні рекомендації з дисципліни «Історія педагогіки» для підготовки фахівців напряму 0000 «Специфічні категорії2 зі спеціальності 8.000005 «Педагогіка вищої школи» / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2009. – 42 с.
2. Довідник для педагога-аграрника : навчальне видання / Оксана Вікторівна Васюк, Світлана Володимирівна Виговська. – Ніжин, 2014. – 444 с.
3. Історія української педагогіки і освіти : навч. посіб.-хрестоматія / О.В. Васюк, І.В. Сопівник. – К. : НАКККіМ, 2011. – 600 с.
4. Лузан П.Г., Васюк О.В. Глосарій та покажчик імен до вивчення дисципліни «Історія педагогіки» для підготовки фахівців напряму 0000 «Специфічні категорії» зі спеціальності 8.000005 «Педагогіка вищої школи» / П.Г. Лузан О.В., Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2009. – 26 с.
5. Лузан П.Г. Історія педагогіки та освіти в Україні / П. Г. Лузан, О.В. Васюк, О.М. Бернова. – К. : НАУ, 2007. – 302 с.
6. Лузан П.Г. Історія педагогіки та освіти в Україні / П.Г. Лузан, О.В. Васюк. – К. : НАКККіМ, 2010. – 296 с.
7. Сопівник Р.В. Історія національної педагогіки : довідник / Р.В. Сопівник, О.В. Васюк, І.В. Сопівник. – Київ : ДАКККіМ, 2011. – 236 с.
8. Васюк О. В. Історія української педагогіки і освіти : навч. посіб.-хрестоматія / О. В. Васюк, І. В. Сопівник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Ніжин : ПП Лисенко М.М., 2015. – 644 с.

Допоміжна

1. Агафонова Н.В. Вороги і приятелі. Освітня політика за часів Директорії / Н.В. Агафонова // Рідна школа – 1997. – №7-8.
2. Агафонова Н.В. Концептуальне і практичне вирішення освітньої політики в Україні (1919 – 1920 рр.) / Н.В. Агафонова // Рідна школа – 1997. – №3-4.
3. Агафонова Н.В. Піднесення ідеї національного виховання на засадах єдиної школи (1917 – 1919 рр.) / Н.В. Агафонова // Педагогіка і психологія. – 1997. – №1.
4. Антология педагогической мысли Древней Руси и Русского государства XIV – XVII вв. / Ред. С.Ф. Егоров и др. – М.: Педагогика, 1985. – 367 с.
5. Антология педагогической мысли Украинской ССР / Сост. Н.П. Калиниченко и др. – М.: Педагогика, 1988. – 640 с.
6. Баранов В.Ф. Педагогическая служба в советской школе 20-30-х годов / В.Ф. Баранов // Советская педагогика. – 1990. – №2.
7. Беринда П. Лексикон словено-росский и имен толкование // Антология педагогической мысли Украинской ССР / П. Беринда; сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогика, 1988. – 640 с.
8. Богданович И.Ф. О воспитании юношества // Антология педагогической мысли России первой половины XIX в. / И.Ф. Богданович. – М.: Педагогика, 1987.

9. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. – Полтава: Полтавський вісник, 1994. – 192 с.
10. Веркалець М.М. Педагогічні ідеї Б. Грінченка / М.М. Веркалець. – К.: Т-во «Знання», 1990. – 48 с.
11. Веселова В.В. Традиционные и новые ценности в системе образования США / В.В. Веселова // Педагогика. – 1996. – №2.
12. Воскресенская М.М. Великобритания: стратегические направления развития образования / М.М. Воскресенская // Педагогика. – 1996. – №4.
13. Вульфсон Б.Л. Мировое образовательное пространство на рубеже веков : учебное пособие / Б.Л. Вульфсон. – М. : Из-во Московского психолого-социального ин-та, 2006. – 235 с.
14. Вульфсон Б.Л. Сравнительная педагогика / Б.Л. Вульфсон, З.А. Малькова. – М. : Ин-т практ. Психологи; Воронеж : НПО «МОДЭК», 1996. – 236 с.
15. Вульфсон Б.Л. Управление образованием на Западе: тенденции централизации, децентрализации / Б.Л. Вульфсон // Педагогика . – 1997. – №2.
16. Галус О.М. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / О.М. Галус, Л.М. Шапошнікова – К. : Вища шк., 2006. – 215 с.
17. Гільбух Ю.З. Друге народження педології / Ю.З. Гільбух // Радянська школа – 1989. – №11.
18. Грабовський П.А. Дещо про освіту на Україні / П.А. Грабовський; // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О. Любар.– К.: Знання, 2003. – С.351-353.
19. Грінченко Б.Д. Народні вчителі і українська школа / Б.Д. Грінченко // Дивослово. – 1997. – №4.
20. Гриценко М.С. Нариси з історії школи в Українській РСР / М.С. Гриценко. – К.: Рад. шк., 1966. – 260 с.
21. Громовий В. Глобальна освіта й українська школа / В. Громовий // Шлях освіти. – 1998. – №1.
22. Грушевський М.С. Про українську мову і українську школу / М.С. Грушевський. – К.: Веселка, 1991. – 46 с.
23. Декларація Народного комісаріату УРСР про соціальне виховання дітей. 1.07.1920 // Антологія педагогічної думки Української ССР. – М.: Педагогика, 1988. – С.306-310.
24. Державна національна програма «Освіта» // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О. Любар. – К.: Знання, 2003. – С. 641-666.
25. Джури́нский А.Н. История педагогики: учеб. пособ. для студ. педвузов / А.Н. Джури́нский. – М.: Гуманит.издат.центр Владос, 2000. – 432 с.
26. Дзеверін О.Г. Видатний педагог: Передмова до зібрання творів В.О. Сухомлинського / О.Г. Дзеверін // Вибрані твори: в 5-ти т. – К.: Рад. шк., 1976. – Т.1.
27. Духнович О.В. Народная педагогика / О.В. Духнович; упор. О.О. Любар // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія. – К.: Знання, 2003. – 640 с.

28. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний ред. В.К. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
29. Єрмак В. Софія Русова в період державного відродження України (1917-1921рр.): Становлення державності України / В. Єрмак // Сіверянський літопис. – 1996. – №1.
30. Жураковский Г.Е. Педагогические идеи А.С.Макаренко / Г.Е. Жураковский. – М.: Изд-во Акад. пед. наук РСФСР, 1963. – 328 с.
31. Закон УРСР «Про освіту» // Голос України. – 1996. – 25 квітня.
32. Історія педагогіки / за ред. М.С. Гриценка. – К.: Вища шк., 1973. – 447 с.
33. Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О. Любар. – К.: Знання, 2003. – 766 с.
34. Каленіченко Н.П. Роль земств у впровадженні навчання рідною мовою в народній школі України (кінець ХІХ-початок ХХ ст.) / Н.П. Каленіченко, Ж.Д. Ільченко // Український журнал. – 1994. – №1.
35. Карпенко І.М. Образ світу в педагогічній системі Б. Грінченка / І.М. Карпенко, О.І. Неживий // Педагогіка і психологія. – 1997. – №1.
36. Качкан В.А. «Сотворений на духовного провідника великої нації» (праця Михайла Драгоманова на українському полі) / В.А. Качкан // Українське народознавство в іменах: У 2-х ч. – К., 1994. – Ч.1.
37. Качкан В.А. Етнокультурний пласт І.Огієнка / В.А. Качкан // Українське народознавство в іменах: у 2-х ч. – К., 1994. – Ч.1.
38. Качкан В.А. Просвітницький вогонь Софії Русової / В.А. Качкан // Українське народознавство в іменах: у 2-х ч. – К., 1994. – Ч.1.
39. Кічук Н.В. Освіта у сучасному світі : навчальний посібник / Н.В. Кічук. – Ізмаїл : [б. в.], 2001. – 88 с.
40. Климчик Л.А. Боротьба М.П. Драгоманова за українську освіту / Л.А. Климчик // Педагогіка і психологія. – 1994. – №2.
41. Книга вчить як на світі жить. Книга для читання з народознавства. – Суми: [б. в.], 1996. – С. 5-36.
42. Концепція виховання у національній системі освіти // Освіта України. – 1996.
43. Концепція національного виховання // Освіта. – 1996. – 7 серпня.
44. Концепція середньої загальноосвітньої школи України. – К., 1991.
45. Копиленко Н.Б. Сільський учитель Борис Грінченко / Н.Б. Копиленко // Педагогіка і психологія. – 1994. – №1.
46. Кравець В.П. Історія української школи і педагогіки / В.П. Кравець. – Тернопіль, 1994. – С.4-25.
47. Кругляшов А. М. Драгоманов про історичну долю та завдання освіти на Україні / А.М. Кругляшов // Рідна школа – 1991. – №8.
48. Лавриченко Н. Реформування освіти в європейських країнах за умов їх інтеграції / Н. Лавриченко // Шлях освіти . – 1997. – №2.
49. Латынина Д.И. История педагогики: учеб. пособ./ Д.И. Латынина. – М.: Гардарики, 2. – С.565-589.
50. Левківський М.В. Історія педагогіки: підручник / М.В. Левківський. – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 360 с.

- 51.Лордкипанидзе Д.О. Педагогическое учение К.Д.Ушинского / Д.О. Лордкипанидзе. – М.: Педагогика, 1960. – С.250-262, 269-275.
- 52.Лордкипанидзе Д.О. Педагогическое наследие К.Д.Ушинского / Д.О. Лордкипанидзе, Э.Д. Днепров // Избранные педагогические сочинения: в 2-х т. – М.: Педагогика, 1974. – Т. 2. – С.365-415.
- 53.Лубенець Т. Педагогические беседы / Т. Лубенець // Антология педагогической мысли Украинской ССР. – М: Педагогика, 1988. – С. 324-335.
- 54.Лузан П.Г. Історія педагогіки та освіти в Україні / П.Г. Лузан, О.В. Васюк, О.М. Бернова. – К. : НАУ, 2007. – 302 с.
- 55.Любар О.О. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. / О.О. Любар, М.Г. Стельмахович, Д.Т. Федоренко; за ред. О.О. Любара. – К.: То-во «Знання» КОО, 2003. – 456 с.
- 56.Макаренко А.С. Деякі висновки з мого педагогічного досвіду / А.С. Макаренко // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О. Любар. – К.: Знання, 2003. – С.465-469.
- 57.Макаренко А.С. Лекції про виховання дітей / А.С. Макаренко. – К.: Рад. шк., 1948. – 91 с.
- 58.Макаренко А.С. Методика організації виховного процесу / А.С. Макаренко. – К.: Рад. шк., 1951. – 100 с.
- 59.Марушкевич А.А. Велетень науки (Іван Огієнко) / А.А. Марушкевич // Рідна школа – 1993. – №9.
- 60.Марушкевич А.А. Народна педагогіка і українознавство в спадщині І. Огієнка / А.А. Марушкевич // Рідна школа – 1994. – №9.
- 61.Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія / І.З. Мицько. – К.: Наук. думка, 1990. – 190 с.
- 62.Моносзон Э.И. Становление и развитие советской педагогики 1917-1987 / Э.И. Моносзон. – М.: Просвещение, 1987. – 223 с.
- 63.Муравицька М. Апостол правди і науки. Концепція національної освіти М.П. Драгоманова / М. Муравицька // Рідна школа – 1996. – №4. – С. 5-7.
- 64.Мухін М.І. Педагогічні погляди і освітня діяльність Х.Д. Алчевської / М.І. Мухін. – К.: Вища шк., 1979. – 284 с.
- 65.Нариси з історії розвитку педагогічної думки: навч. посіб. – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 308 с.
- 66.Нариси історії українського шкільництва (1905-1933): навч. посіб. / за ред. О.В. Сухомлинської та ін. – К.: Заповіт, 1996. – 304 с.
- 67.Нежинский Н.П. А.С. Макаренко и педагогика школы / Н.П. Нежинский. – К.: Рад. шк., 1976. – 261 с.
- 68.Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР с древнейших времен до конца XVII в. / отв. ред. Э.Д. Днепров. – М.: Педагогика, 1989. – 445 с.
- 69.Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР XVIII-первой половины XIX вв. / отв. ред. М.Ф. Шабаева.– М.: Педагогика, 1973.
- 70.Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР. Вторая половина XIX в. – М.: Педагогика, 1976.

- 71.Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР, 1917-1941 гг. – М.: Педагогика, 1980. – 456 с.
- 72.Пирогов Н.И. Вопросы жизни // Избранные педагогические сочинения / Н.И. Пирогов. – М.: АПН РСФСР, 1953. – 752 с.
- 73.Поліщук М.С. «На Україні повинна бути українська школа» (Б. Грінченко) / М.С. Поліщук // Рідна школа – 1993. – №3.
- 74.Положення про професійний навчально-виховний заклад України // Освіта. – 1993. – 17 вересня.
- 75.Положення про середній загальноосвітній навчально-виховний заклад // Освіта. – 1993. – 3 вересня.
- 76.Полоцький С. «Обід душевний», «Вечеря душевна» / С. Полоцький // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О. Любар. – К.: Знання, 2003. – С. 95-100.
- 77.Постанови ЦК ВКП(б) про школу 30-х років // Народное образование в СССР. – М.: Педагогика, 1974.
- 78.Поучення Володимира Мономаха // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О. Любар. – К.: Знання, 2003. – С. 40-42.
- 79.Прокопович Ф. Духовний регламент / Ф. Прокопович // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О. Любар. – К.: Знання, 2003. – С. 114-122.
- 80.Проскура О.В. Софія Русова – вчений, педагог, громадський діяч (до 140-річчя з дня народження) / О.В. Проскура // Педагогіка і психологія. – 1996. – №1.
- 81.Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні: Нариси (X - поч. XX ст.) / за ред. М.Д. Ярмаченка. – К.: Рад. шк., 1991. – 381 с.
- 82.Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні: Нариси (X-поч. XX ст.) / за ред. М.Д. Ярмаченка. – К.: Рад. шк., 1994. – 381 с.
- 83.Русова С.Ф. Нова школа // Вибрані педагогічні твори: в 2-х т. / С.Ф. Русова. – К.: Освіта, 1996. – С. 207-218.
- 84.Савинець В.К. Іван Франко і сучасна йому педагогічна думка в Галичині / В.К. Савинець. – Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 1961. – 91 с.
- 85.Савчин І. Львівське Братство / І. Савчин. – К.: Рад. письменник, 1990. – 254 с.
- 86.Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / А.А. Сбруєва. – Суми : Ред.-вид. відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
- 87.Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / А.А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми : Університетська книга, 2005. – 320 с.
- 88.Семчишин М. Тисяча років української культури. – 2-е вид. / М. Семчишин. – К.: АТ «Друга рука»: МП «Фенікс», 1993. – 550 с.
- 89.Сірополко С. Історія освіти на Україні / С. Сірополко. – К.: Наук. думка, 2002. – 912 с.
- 90.Сковорода Г.С. Байки Харківські / Г.С. Сковорода // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О. Любар. – К.: Знання, 2003. – С.134-136.

- 91.Сковорода Г.С. Вдячний єродій / Г.С. Сковорода // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О. Любар. – К.: Знання, 2003. – С.122-129.
- 92.Славинецький Є. Громадянство звичаїв дитячих / Є. Славинецький // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О. Любар. – К.: Знання, 2003. – С. 91-95.
- 93.Смаль В.З. Педагогічні ідеї І.Франка / В.З. Смаль. – К.: Рад. шк., 1966. – 187 с.
- 94.Стельмахович М.Г. Народна педагогіка / М.Г. Стельмахович. – К.: Рад. шк., 1985. – 312 с.
- 95.Субтельний О. Україна. Історія / О. Субтельний; пер. з англ. Ю.І. Шевчука; вст. ст. С.В. Кульчицького. – 2-ге вид. – К.: Либідь, 1991.
- 96.Сухомлинський В.А. Рождение гражданина / В.А. Сухомлинский. – М.: Мол. гвардия, 1971. – 336 с.
- 97.Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О. Любар. – К.: Знання, 2003. – С.526-540.
- 98.Сухомлинський В.О. Сто порад вчителю / В.О. Сухомлинський. – К.: Рад. шк., 1988. – 304 с.
- 99.Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: в 2-х т. / К.Д. Ушинський – К.: Рад. шк., 1983. – Т. 1. – С. 43-103.
- 100.Ушинський К.Д. Руководство к преподаванию по «Родному слову» / К.Д. Ушинський // Педагогические сочинения: в 6-ти т. – М.: Педагогика, 1989. – Т.4. – 525 с.
- 101.Філоненко С.М. Освітня політика українських урядів у 1917-1920 рр. / С.М. Філоненко // Педагогіка і психологія. – 1995. – №2.
- 102.Франко І. Чого хоче «Галицька, робітницька громада» / І. Франко; // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О. Любар. – К.: Знання, 2003. – С. 306-353.
- 103.Чижевський Д. Історія української літератури / Д. Чижевський. – К.: Академія, 2003. – 568 с.
- 104.Шевченко Т.Г. Букварь южнорусский / Шевченко Т.Г. // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О. Любар. – К.: Знання, 2003. – С.166-176.
105. History of Education and Comparative Education: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sisifo.fpce.ul.pt>. – Загол. з екрану.
106. New Thinking in Comparative Education / Edited by Marianne A. Larsen; University of Western Ontario, Canada [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sensepublishers.com/media/693-new-thinking-in-comparative-education.pdf>. – Загол. з екрану.
107. Language Issues in Comparative Education Inclusive Teaching and Learning in Non-Dominant Languages and Cultures / Carol Benson and Kimmo Kosonen (Eds). Canada [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sensepublishers.com/media/1624-language-issues-in-comparative-education.pdf>. – Загол. з екрану.

108. TOWARDS A COMPARATIVE PEDAGOGY / Robin Alexander; University of Cambridge From: Cowen, R. and Kazamias, A.M. (ed) International Handbook of Comparative Education, pp 923-942, Springer, 2009: [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.robinalexander.org.uk/wp-content/uploads/2012/05/ИНСЕ-chapter-59-Alexander.pdf>. – Загол. з екрану.

12. Рекомендована література

Базова

1. Васюк О.В. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: НАКККіМ, 2013. – 360 с.
2. Васюк О.В. Методичні рекомендації з дисципліни «Розвиток вищої освіти у зарубіжних країнах» для підготовки фахівців напряму 0000 «Специфічні категорії» зі спеціальності 8.000005 «Педагогіка вищої школи» / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2009. – 26 с.
3. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів з дисципліни «Розвиток вищої освіти у зарубіжних країнах» для фахівців напряму підготовки 1801 «Специфічні категорії» зі спеціальності 8. 18010021 «Педагогіка вищої школи». – К. : НАКККіМ, 2014. – 129 с.

Допоміжна

1. Авдулов А.Н. Наука и производство: век интеграции (США, Западная Европа, Япония) / А.Н. Авдулов. – М.: Наука, 1993. – 168 с.
2. Алферов Ю.С. Совет Европы и образование / Ю.С. Алферов // Педагогика. – 1998. – №7. – С.101-111.
3. Альборнос Орландо. Автономия и подотчетность в системе высшего образования / Орландо Альборнос // Перспективы. – 78/79. – 1992. – № 3. – С. 58-67.
4. Альтбах Филип Дж. Модели развития высшего образования в преддверии 2000 г. / Филип Дж. Альтбах // Перспективы. – 78/79. – 1992. – № 3. – С. 40-57.
5. Бек У. Что такое глобализация? / У. Бек; пер. с нем. А. Григорьева и В. Сидельника; общ. ред. и послесл. А. Филиппова – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.
6. Бекки Элье. Плюралистическое образование в Западной Европе на пороге нового столетия / Элье Бекки // Перспективы. – 82. – 1993. – № 2. – С. 119-129.
7. Бондарук І. Жінка на порозі ХХІ ст.: Становище, проблеми, шляхи соціального розвитку / І. Бондарук // зб. матеріалів Всеукраїнського конгресу жінок. – К., 1998. – 452 с.
8. Бордовская Н.В. Педагогика : учебное пособие / Н.В. Бордовская, А.А. Реан. – СПб. : Питер, 2007. – 304 с.
9. Британ В.Т. Организация вузовской науки. Опыт и уроки / В.Т. Британ. – К.: Либідь, 1992. – 168 с.
10. Буева Л.П. Человек, культура и образование в кризисном социуме / Л.П. Буева // Философия образования: Сб. науч. тр. – М.: Фонд «Новое тысячелетие», 1996. – С. 76-90.
11. Васюк О.В. Порівняльна педагогіка / О.В. Васюк. – К. : ДАКККіМ, 2008. – 290

- с.
12. Васюк О.В. Тенденції розвитку недержавної вищої освіти в Польщі / О.В. Васюк // Вісн. кн. палати. – 2006. – №8. – С. 27-28.
 13. Вульфсон Б.Л. Мировое образовательное пространство на рубеже веков: учебн. пособ. / Б.Л. Вульфсон. – М.: Из-во Московського психолого-соціального ін-та, 2006. – 235 с.
 14. Вульфсон Б.Л. Модернизация содержания гуманитарного образования в школах Запада / Б.Л. Вульфсон // Советская педагогика. – 1991. – №1.
 15. Вульфсон Б.Л. Образовательное пространство на рубеже веков: учебн. пособ. / Б.Л. Вульфсон. – М.: Из-во Московського психолого-соціального ін-та, 2006. – 235 с.
 16. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века / Б.Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 1999. – 208 с.
 17. Вульфсон Б.Л. Сравнительная педагогика / Б.Л. Вульфсон, З.А. Малькова. – М.: – Изд-во «Институт практической психологии». – Воронеж: НПО «МОДЭК», 1996. – 236 с.
 18. Галус О.М. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / О.М. Галус, Л.М. Шапошнікова – К. : Вища шк., 2006. – 215 с.
 19. Горбатенко В. Друге народження ідеї модернізації, або синтагма постмодернізації / В. Горбатенко // Людина і політика. – 1999. – №1. – С.30-35.
 20. Громовий В. Глобальна освіта й українська школа / В. Громовий // Шлях освіти. – 1998. – № 1. – С. 13-20.
 21. Джонс Хиуэл Сери. Вклад высшего образования в развитие Европейского Сообщества / Хиуэл Сери Джонс // Перспективы. – 78/79, 1992. – № 3. – С. 239-249
 22. Джонстон Д. Брюс. Высшее образование в США в 2000 г. / Д. Брюс Джонстон // Перспективы. – 78/79. – 1992. – № 3. – С. 225-238.
 23. Дианова-Клокова И. Научный отель / И. Дианова-Клокова, Д. Метаньев, А. Панфиль // Мир науки. – 1993. – №1. – С. 16-19.
 24. Домрачев В. Дистанционное обучение на базе электронной почты / Домрачев В., Багдасарян А. // Высшее образование в России. – 1995. – № 2. – С. 79-4.
 25. Капранова В.А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебн. пособ. / В.А. Капранова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.
 26. Кей Тони. Открытые университеты: сравнительный анализ / Тони Кей, Гревилл Рамбл // Перспективы. – 78/79. – 1992. – № 3. – С. 68-80.
 27. Кивинен Осмо. Высшая школа, государство, рынок: три западные модели / Осмо Кивинен, Ристо Ринне // Перспективы. – 78/79. – 1992. – № 3. – С.215-224.
 28. Кічук Н.В. Освіта у сучасному світі : навчальний посібник / Н.В. Кічук. – Ізмаїл : [б. в.], 2001. – 88 с.
 29. Корсак К. Освітні дипломи і кваліфікації: проблеми оцінювання, порівняння і міжнародного визнання. Вища заочна освіта: стан, проблеми і тенденції змін. Світове студентство: склад, діяльність, ринок праці. Стан, проблеми і тенденції змін світової вищої освіти (разом з Зубком В.). Викладацький склад у сучасній

- вищій школі (разом з Зубком В) / К. Корсак // Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України. – К.: НУКМА. – 1997. – 291 с.
30. Корсак К.В. Світова вища освіта: Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К.В. Корсак. – К.: МАУП-МКА, 1997. – 208 с.
 31. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти: навч. посібн. / В.С. Лутай. – К.: Центр «Магістр-8» Творчої спілки вчителів України, 1996. – 256 с.
 32. Мазоха Д. Феномен європейської інтеграції педагогічної освіти / Д. Мазоха // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 82-87.
 33. Марцинковский И.Б. Университетское образование в капиталистических странах. Основные тенденции развития, проблемы и противоречия / И.Б. Марцинковский. – Ташкент: ФАН, 1981. – 192 с.
 34. Митина В.С. Частные школы в развитых странах Запада / В.С. Митина // Педагогика. – 1996. – №4. – С. 87-91.
 35. Освіта в Україні 1992-1994 р. (Інформаційно-аналітичний матеріал). – К.: Міністерство освіти України, 1995. – 64 с.
 36. Павліченко О. Рада Європи і питання освіти / О Павліченко. // Шлях освіти. – 1996. – №1. – С. 33-35.
 37. Педагогика: учебн. / Л.И. Крившенко и др.; Под. ред. Л.П. Крившенко. – М.: ТК Велби, Из-во Проспект, 2006. – 432 с.
 38. Педагогічна освіта: Інформаційно-методичний бюлетень з проблем розвитку вищої школи за рубежом / Я.Я. Боллобаш, Л.П. Пуховська. – Випуск 1. – К. [б. в.], 1993. – 15 с.
 39. Пилиповский В.Я. Требования к личности учителя в условиях высокотехнологического общества / В.Я. Пилиповский // Педагогика – 1997. – №5. – С. 97-103.
 40. Пуховська Л. Розвиток теорії професійної підготовки вчителів у країнах Заходу / Л. Пуховська // Шлях освіти. – 1998. – №1. – С. 20-25.
 41. Реформа и развитие высшего образования. – ЮНЕСКО : [б. в.], 1995. – 49 с.
 42. Реформы образования в современном мире: Глобальные и региональные тенденции. – М. [б. в.], 1995. – 180 с.
 43. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / А.А. Сбруєва. – Суми : Ред.-вид-й відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
 44. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / А.А. Сбруєва. – [2-ге вид., стер.]. – Суми : ВТД „Університетська книга”, 2005. – 320 с.
 45. Сбруєва А.А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр.. ХХ – початок ХХІ ст.): монографія / А.А. Сбруєва. – Суми: ВАТ «Сумська обласна друкарня»; Козацький вал, 2004. – 500 с.
 46. Седлак Ян. Развитие высшего образования в Восточной и Центральной Европе в свете перемен / Ян. Седлак // Перспективы – 78/79. 1992. – № 3. – С. 202-214.
 47. Сенашенко В. Магистратура в российских вузах / В. Сенашенко, Н. Комиссарова // Высшее образование в России. – 1995. – № 2. – С.103-111.
 48. Сингх Джасибир Сарджит. Высшее образование и развитие: опыт четырех новых индустриальных стран Азии / Сингх Джасибир Сарджит // Перспективы.

- 78/79. – 1992. – № 3. – С. 186-201.
49. Системы высшего образования стран Запада. — М.: Изд-во Ун-та Дружбы народов, 1991. — Ч. 1,11. — 164,142 с.
 50. Статистичні дані (Вищі навчальні заклади). — К.: Міністерство освіти України, 1995. — 252 с.
 51. Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. — 1996. — №1. — С. 23-27.
 52. Тедеско Х.К. Початкова освіта: тривалість навчання та кількість годин / Х.К. Тедеско, М Адаміо // Шлях освіти. — 1998. — №3. — С.16-19.
 53. Трілленберг Г. Модернізація освіти як чинника людського капіталу у контексті розбудови «Нової економіки» / Г. Трілленберг // Вісник ТАНГ. — 2005. — №4. — С.1-7.
 54. Форбек М. Європейський стандарт шкільної освіти / М. Форбек // Шлях освіти. — 1996. — №1. — 1997. — №1. — С. 21-25.
 55. Хьюсен Торстен. Ідея університета: еволюція, функції, проблеми / Торстен Хьюсен // Перспективи. — 78/79. — 1992. — № 3. — С. 23-39.
 56. Чернецкий Ю.А. Высшее образование в рыночной экономике (опыт США). / Ю.А. Чернецкий. — М.: Ин-т мировой экономики и междунар. отнош., 1991. — 286 с.
 57. Чижевський Б. Місце і роль приватних закладів у загальній системі освіти / Б. Чижевський // Шлях освіти. — 1998. — №3. — С. 46-48.
 58. Шпак О. Чи варто кидати гроші на школу? / О. Шпак // Освіта. — 1995. — 8-15 листопада.
 59. Щекин Г.В. Документы об образовании: проблемы признания и сравнимости: Краткое руководство / Г.В. Щекин. — К.: МКА, 1995. — 64 с.
 60. History of Education and Comparative Education: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sisifo.fpce.ul.pt>. — Загол. з екрану.
 61. New Thinking in Comparative Education / Edited by Marianne A. Larsen; University of Western Ontario, Canada [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.sensepublishers.com/media/693-new-thinking-in-comparative-education.pdf>. — Загол. з екрану.
 62. Language Issues in Comparative Education Inclusive Teaching and Learning in Non-Dominant Languages and Cultures / Carol Benson and Kimmo Kosonen (Eds). Canada [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.sensepublishers.com/media/1624-language-issues-in-comparative-education.pdf>. — Загол. з екрану.
 63. TOWARDS A COMPARATIVE PEDAGOGY / Robin Alexander; University of Cambridge From: Cowen, R. and Kazamias, A.M. (ed) International Handbook of Comparative Education, pp 923-942, Springer, 2009: [Електронний ресурс]. — Режим доступу <http://www.robinalexander.org.uk/wp-content/uploads/2012/05/IHCE-chapter-59-Alexander.pdf>. — Загол. з екрану.

13. Інформаційні ресурси Мережа Інтернет

